

Kraštotyros konferencija

 vyturioprogrimgnazija.lt/kraštotyros-konferencija/

STANKEVIČIŪTĖ, Elena; STEPONAITYTĖ, Meda. J. A. Pabrėža [Klaipėdos Vyturio progimnazijos moksleivių laikraštis]. 2021, sausio 1

J.A. Pabrėža

Monday 1st January 2021

2021

Istorija apie J.A. Pabrėžą

Jurgis Ambraziejus Pabrėža – vienas iš trijų garsiausių XIX a. Žemaitijos visuolių, savo darbais ir veikla stovėjęs visoje gretose su istoriku rašytoju Simonu Deukantu (1793–1864 m.) ir vyskupu rašytoju bei blaivybės propaguotoju

Motiejumi Valančiūni (1801–1875 m.). J. Pabrėža gimė 1771 metų sausio 15 d. Lenkėnų parapijos Večių kaime, dabartiniame Škuode rajone. Mokėsi Kretingoje, nuo 1792 m. studijavo Vilniaus universitete.

M. Valančius apie šias studijas yra rašęs, kad J. Pabrėža „nuvežė šias akademiją, mokėsi istorijos, anatomijos, botanikos, chemijos, chirurgijos, fizikos, prigimtųjų istorijų, teologijos ir ligų gydymo Rato švento.“ Kiti autoriai

tvirtina, kad jis gamtos mokslus ir mediciną studijavo ypač kruopščiai, nes norėjęs ir gydomis žiniomis patarnauti sveikiems ir sergantiems savo krašto žmonėms.

Ar Kretinga turės savo palaimintąjį?

Žemaitijos tikintieji niekada neužmiršo savo pamokslininko, švietėjo, dvasios ir kūno gydytojo, šiandien, lankydami jo kapą, meldžiasi ir prašo užtarimo prieš Dievą, taip pat globos, ginant juos nuo ligų ir kitų gyvenimo negandų. Išreikšdami pagarbą savo tikėjimo broliui, Kretingos pranciškonai 1895 metais ant kapo pastatė akmeninį kryžių su jame iškaltais biografijos taktais. XX a. 4-ajame dešimtmetyje pradėta rinkti medžiaga jo paskelbimo palaimintuoju bylai, registruojant liudijimus apie stebuklingus pagijimus, pasimeldus prie jo kapo. Tai buvo rašoma į specialią knygą, taip pat publikuojama žurnale „Pranciškonų pasaulis“.

Klaipėdos moksleivių saviraiškos centro Turizmo skyrius pakvietė mūsų mokyklos 8-tų klasių mokinius sudalyvauti virtualiame istorijos projekte „Didingieji kretingiškiei: Jurgis Pabrėža ir Jonas Karolis Chodkevičius“, skirtame Seimo paskelbtiems šių didžiųjų asmenybių metams. Mokiniai kūrė laikraščius apie šias asmenybes, o 8a klasės mokinės Elena Stankevičiūtė ir Meda Steponaitytė pristatė sukurtą laikraštį apie J. A. Pabrėžą ir nuotolinėje kraštotyros konferencijoje.

Anot Elenos, atliekant šį darbą teko susidurti su sunkumais sisteminant atrinktą medžiagą ir ją dėlioiant į laikraščio rėmus, tačiau buvo naudinga išmokti naudoti skaitmeniniu įrankiu „Book creator“, sužinoti naujų istorinių faktų, kurie padėjo suprasti tą Lietuvos istorijos laikotarpį.

Pabaigus mergaitės džiaugėsi, kad sužinojo daug naujų ir įdomių dalykų.

Dėkojame šio projekto iniciatorei Violetai Čumak už tokią įdomią patirtį.

Biologijos mokytoja Guoda Bružaitė

Istorija apie J.A. Pabrėža

*Pabrėžos kapo koplytėlė
1933-1934 m.*

Jurgis Ambraziejus Pabrėža – vienas iš trijų garsiausių XIX a. Žemaitijos šviesuolių, savo darbai ir veikla stovėjęs vienoje gretoje su istoriku rašytoju Simonu Daukantu (1793–1864 m.) ir vyskupu rašytoju bei blaivybės propaguotoju

Motiejumi Valančiumi (1801–1875 m.). J. Pabrėža gimė 1771 metų sausio 15 d. Lenkimų parapijos Večių kaime, dabartiniame Skuodo rajone. Mokėsi Kretingoje, nuo 1792 m. studijavo Vilniaus universitete.

M. Valančius apie šias studijas yra rašęs, kad J. Pabrėža, „nuvažiavęs į Vilniaus akademiją, mokėsi istorijos, anatomijos, botanikos, chemijos, chirurgijos, fizikos, prigimtų įstatymų, teologijos ir išguldymo Rašto švento.“ Kiti autoriai

tvirtina, kad jis gamtos mokslus ir mediciną studijavęs ypač kruopščiai, nes norėjęs ir gamtos, ir medicinos mokslų įgytomis žiniomis patarnauti sveikiems ir sergantiems savo krašto žmonėms.

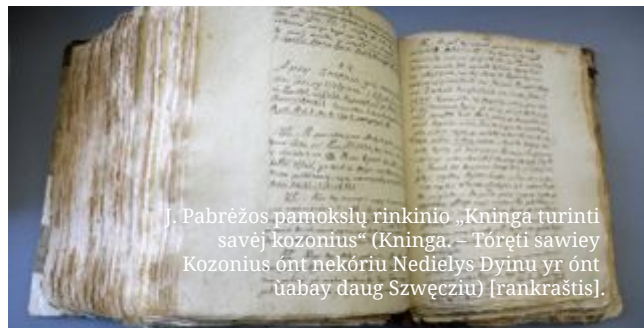
Ar Kretinga turės savo palaimintąjį?

Žemaitijos tikintieji niekada neužmiršo savo pamokslininko, švietėjo, dvasios ir kūno gydytojo, šiandien, lankydami jo kapą, meldžiasi ir prašo užtarimo prieš Dievą, taip pat globos, ginant juos nuo ligų ir kitų gyvenimo negandų. Išreikšdami pagarbą savo tikėjimo broliui, Kretingos pranciškonai 1895 metais ant kapo pastatė akmeninį kryžių su jame iškaltais biografijos taktais. XX a. 4-ajame dešimtmetyje pradėta rinkti medžiaga jo paskelbimo palaimintuoju bylai, registruojant liudijimus apie stebuklingus pagijimus, pasimeldus prie jo kapo. Tai buvo rašoma į specialią knygą, taip pat publikuojama žurnale „Pranciškonų pasaulis“.

J.A.Pabrėžos kunigystės kelias

Rūpestingas klebonas

1796 m. vasario 26 d. Žemaičių vyskupas Steponas Giedraitis Jurgį Pabrėžą išventino kunigu. Per savo gyvenimą J. Pabrėža tarnavo šešiose žemaičių krašto parapijose: Šiluvoje (1796–1797, vikaras), Raudėnuose (1798–1800, administratorius), Tveruose (1800–1802, vikaras), Plungėje (1802–1807, vikaras), Kartenoje (1807–1817, altarista), Kretingoje (1817–1849, pranciškonas tretininkas, pamokslininkas, gydytojas, mokslininkas: 1817–1821 mokytojas, gimnazijos kapelionas, 1821–1826 pamokslininkas. Jaunas kunigas nuo pat pradžių jautė didelę atsakomybę už savo parapijiečių sielų išganyką, labai rimtai ir atsakingai ruošėsi pamokslams: nuodugniai studijavo Šventąjį Raštą, įvairių šventųjų, Bažnyčios tėvų ir daktarų bei garsių pamokslininkų veikalus, Bažnyčios susirinkimų medžiagą, Bažnyčios katekizmą, Šventojo Rašto komentarus, stengėsi pažinti tos vietovės, kurioje pamokslaus, žmonių gyvenimo būdą, įpročius, ydas, kad klausytojams pamokslas būtų aktualus ir suvokiamas, mintis pagrįsdavo istoriniais, etnografiniais faktais. Pamokslams tinkamas Šventojo Rašto ištraukas išmokdavo atmintinai. Seminarijoje pajausta kunigo atsakomybė už

J. Pabrėžos pamokslų rinkinio „Kninga turinti savėj kozonius“ (Kninga. – Tōrėti sawiej Kozonius ont nekōriu Nedielys Dyuin yr ont ūabay daug Szwēcziū) [rankraštis].

Kretingos pranciškonams ir Jurgiiui Pabrėžai skirta ekspozicija Kretingos muziejuje. Jolantos Klietkutės nuotrauka

Tobulas kunigiško pašaukimo atspindys

J. A. Pabrėža pamokslais pagarsėjo dar būdamas kunigu Plungėje. 1821–1827 m. buvo paskirtas Kretingos vienuolyno pamokslininku, kurį kviesdavosi aplinkinių parapijų klebonai. J. Tumas-Vaižgantas apie jį rašė: „Šventadieniais sakydavęs be galo gražius pamokslus; jų pasiklausyti susirinkdavę ir

iš tolimesnių parapijų.“ Išliko pamokslai sakyti Kretingoje, Salantuose, Mosėdyje, Kalnalyje, Plungėje, Budriuose, Veiviržėnuose, Vėžaičiuose, Kartenoje, Telšiuose, Endriejave, Beržore, Darbėnuose, Gargžduose, Kantaučiuose, Laukžemėje, Lenkimuose, Lieplaukėje,

Šilutėje, Tveruose, Žlibinuose. Skelbdamas Dievo žodį buvo nukeliavęs net už Kuršių įlankos pas prūsų lietuvius. Žemaičių krašte jis buvo populiariesnis net už Motiejų Valančių. Kretingos vienuolyno bibliotekoje tarpukariu buvo penkios stambios ranka

ra
Pa

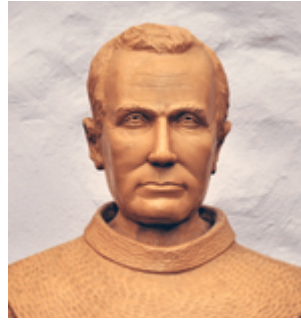
Lietuviškasis da Vinčis

Paminklas J.A. Pabrėžai Kretingoje.
Skulptorius A. Bosas.

„Jurgis Pabrėža dažniausiai pristatomas kaip botanikas, kurio darbai lietuvių ir žemaičių kalbomis turi didžiausią išliekamąją vertę, tačiau iš tiesų jo palikimas kur kas platesnis. Jis buvo nepaprastai universalus

žmogus, domėjosi įvairiomis mokslu, meno, medicinos sritimis, kaip koks lietuviškasis da Vinčis: tik vienas suderino mokslą ir meną, o kitas – mokslą su tikėjimu“, – pasakoja

„Dievas mato, laikas bėga, mirtis genasi, amžinybė laukia“ – toks sakiny buvo užrašytas ant paveikslu, kabančio J. Pabrėžos celėje. Iki šiol tarp vyresniosios kartos žmonių kunigas yra laikomas šventuoju, nors oficialiai tokiu paskelbtas nėra. Jurgis Pabrėža buvo išskirtinis išpažinčių klausytojas ir pamokslininkas, kurio pasiklausyti plaukė minios žmonių iš visų parapijų. Net Motiejus Valančius viename iš savo veikalų mini, kad Jurgio pamokslų žmonės klausosi tarsi apaštalo. Todėl kretingiškiečiai šį žmogų neretai vadina šventuoju ir iki šiol jam meldžiasi“, – atskleidžia J.

Motiejus Valančius „Žemaičių vyskupystėje“ rašo: „Žmonės jo pamokslų kaip kokio apaštalo su didžiausia atida klausu ir nemaž gauna pelno išganymo. Kada jis kazelyčion įlipęs Tėve mūsų tesukalbėtų, ir ta jo malda nebūtų be dieviškos naudos žmonių, nes taip yra už šventą turimas, jog tarsi pats jo pasirodymas jau draudžia žmones ir veda ant gero. Daugel dievobaimingų žmonių turi jį už vadovą kely išganymo, todėl kunigas Pabrėža kasdieną klausu valandų valandas išpažinimo nusidėjimų. Norėdamas dar ir miręs mokyti žmones, parašė jiems knygeles. Begalo darbus tas zakonikas niekuomet nespeja. Vos atkalbėjęs poterius ir kitus apėjęs žygius, diena iš dienos rašo. Pratešk, Dieve, jam amžių ir suteik turtingą poną, kurs parašytas per jį knygas išspausdinęs žmonėms paskelbtų!“

J.A Pabrėžos atminimas

J. Pabrėžos atminimas ir šiandien gyvas žmonių širdyse. Žemaičiai jį laiko šventuoju, nes ne vienas prie jo kapo yra patyręs stebuklą. Žmonės ateina pasimelsti, paprašyti užtarimo ligose ir kasdieniuose dalykuose. Vėlinių dieną koplytėlė skęsta žvakelių jūroje. Net ir paprastomis dienomis čia dega žvakės.

Džiugu, kad dabar, praėjus 250 metų nuo J. Pabrėžos gimimo, 2021-uosius metus LR Seimas paskelbė Jurgio Ambraziejaus Pabrėžos metais, kad vėl daromi maži žingsneliai jo beatifikacijos link, kad numatoma parengti ir išleisti J. A. Pabrėžos pamokslų rinkinį „bei leidinį „Jurgio Ambraziejaus Pabrėžos asmeninė biblioteka: katalogas“. Verta būtų iš naujo išleisti jau retenybe tapusią V. Gidžiūno surinktą J. A. Pabrėžos biografiją.